



# **mahmut derviş için ağıt**

***Zeki Z. Kırmızı***

Kasım 2016

**Derviş, Mahmud; Mural (Cidâriyye, 2000), Çev. Mehmet Hakkı Suçın Kırmızı Yayınları, Birinci Basım, 2015, İstanbul, 111 s.**

8 yıl önce 67 yaşında ABD’de bir hastanede ölen Filistin Devrimi’nin şairi Mahmut Derviş 20. yüzyılın özgürlük için çarpan yüreklerinden biriydi, çünkü Filistin’in (FKÖ) meselesiydi bu. Tarih öncesinden söz ediyor gibiyim. Oysa kendi kişisel tarihimin bir dönemi aynı zamanda... Daha dündü: Arafat, Havatme, Habbaş, vd... Derviş’i o zamandan bu yana duyarım, kendimce bilirim. Solun yazın dergilerinde, şiir derlemelerinde, yayınlarda önüme sıkça çıkmıştır. Yüzyılı kat eden bir yaşam ve acılar... Selam senin üstüne olsun ey Değerli Mahmut Derviş, dostum, kardeşim, yüreğin anca yetmiş olmalı derdine bu dünyanın. Belki yaşayıp da görmemen iyi oldu diyeceğim, ama kendi sözümü yadırgadım birden. Mahmut Derviş’e mi söylüyorsun bunu, ey Kendini bilmez, Densiz kişi!

Dr. Mehmet Hakkı Suçın, Arapçanın bu usta çevirmeni akademisyen, kitabın özgün adı **Cidâriyye**’yi **Mural** sözcüğüyle karşılıyor, yani *mural* İngilizcede duvar, duvar üzerine yapılan resim, tablo, fresk, vb. ye verilen ad. Türkçede kullanılıyor mu bilmiyorum. Bilgisunarda baktım. TDK Büyük Sözlük’te var.

Derviş 59 yaşında yayınladığı bu önemli yapıtında sesini duvara resim gibi işlemiş, fırtınalı yaşamının kesintisiz şiirini yazmış. Belki bir hastane odasında, ama kesinlikle yaşamın en duyarlı yerinde, yani eşliğinde tüm bir yaşam sürüklendiği ve sürükledikleriyle çırpıntılı akan sözcükler ırmağı gibi şiire durmuş, büyük bir hesaplaşma içine girilmiş, elek elenmiş, geriye kalana çılgınca bir göz atılmış... Öykü nasıl başladı diyorsanız şöyle:

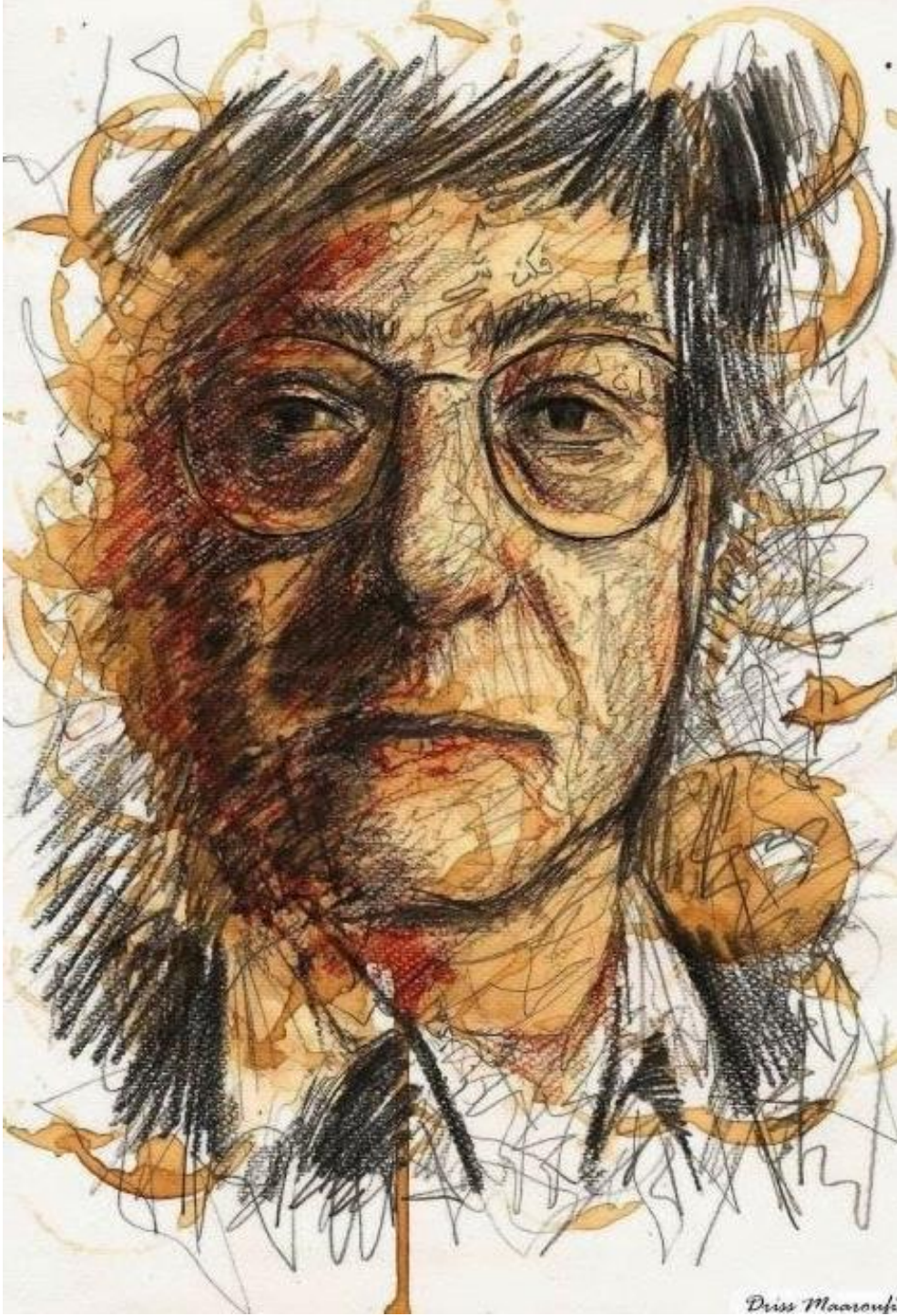
*“İşte adın/  
Dedi bir kadın  
Ve gözden kayboldu sarmal koridorda...” (15)*

Araf’ta, dirimle ölüm arasındaki askıda şair, sonsuz bir aklık içre yapayalnızdır. (Aklık üzerine *H. Melville*’e bakmadan geçmeyin: **Moby Dick**, 1851) Acı yok burada, zaman ve duygular da. “Nerede ‘neredem’ şimdi?” (16) Öldüm mü? ‘Az önce, sanki.’ Bir gün ne isterse o olabilir mi şair? Hangi gündür ‘ne isterse o olacağı’ gün? Bunun için ölmek, ya da şair olmak mı gerek? “Bir gün şair olacağım”. (19) Ölmek katışmak, her şeyleşmek, ne istersen o olmak değil mi? “Ey adım: Şimdi neredeyiz?/ Söyle: Nedir şimdi yarın nedir?/ Nedir zaman mekân nedir?/ Eski nedir yeni nedir?” (21) Yaşam dediğimiz ‘**mural**’. Eşikteki şair bir resime bakıyor. Aslında başlayan ve biten ne var? Ya doruk ve ‘*dağlalesi*’? Sorular üşüşüyor: Şairin sözü (kelâm) Tanrı’nın sözü mü(ydü)? Aşkın dizelerinin iyisi kadın ya çıkıp da, al aşkını ve dizeni, gençliğimi, kadınlığımı ver bana, derse ne yapacak? “Bir şey yok senden sonra gidecek/ dönecek bir şey yok”. (23) Şiirini de al götür istersen. Çünkü ‘*elektronik düğme*’lerin zamanında ona da gerek yok. Hangi *ben*’i onun *ben*’idir nasıl anlayacak şimdi, tam da şu anda? “Hangi rüzgârdan geldin?” (25) Hangi yaraydı kanını akıtan, Şair? Kırık testide feryat eden levant sahilinin kadınları mı? Yankı ise başıbozuktur: Yalnızca güçlülerin geçmişidir anımsanan. Acının sesi duyulmaz, ekmek isteyen o ses... (Bkz. **Matta**, George Coşbuc: **Ekmek Ver Bize!**) Yankı kesilmiyor: “*yoruldum amansız ümidimden.*” (26) Şiirin (ezginin) bittiği yer burası mı? Ölümün öngününde (arefe) şair şiirinden nasıl da *ayrıdır*. Şiiri yukarıdan ona bakıyor: “*Yabancısin kendi anlamının içinde.*” (27) Her şeyin dönüp sonunda varacağı yer bu mu? Mahmut Derviş kimdir, hangisi? Şiiri yazan o mu? *Bilmenin* ne yararı var? Bir yalvaç gibi uçurumunu çıkış

yapmadı o, uçurumundan bir güvercin uçurdu heder edilmiş uzaklığı ölçmek için ve bir şarkı söyledi? Harfleri aldı verdi, birini yitirdi ötekini bulurken. Ve sözcüklere vardı: *“daha yüksek bir yıldızla komşu olan yurt”*lara. Sürgündü sözcükler. Ve kitap anlatmaya yetmedi: *“Yoklukla dolu gördüm varlığımı./ Aradıkça kendimi başkalarını buldum/ yabancılığımı, aradıkça başkalarını./ Kalabalık olan o tek ben miyim?”* (28) Şimdi kendi yaşamına yabancı ve niteliklerinden yorgundur. Aynadaki görüntü kimdir peki? *“İyi oynadım mı son perdede/ rolümü?”* (29) Tüm bunlar ardçağcıl (postmodernist) bir oyun, metinsel bağlam olmasın? Kuşklar büyümüş, hakikat yitti yitecektir eşikte: *“Gördüğüm ben miyim?”* (30) Dil o ise yazar kim? Yazı imleri (harf) ses verir: *“Yaz ki olası!/ Oku bulasın!”* (30) Nasıl bir yerdedir ki (ölümün yatağı) iki yer arasında yersizdir, iki kapı arasında boşluk: Giriş ve çıkış arasında. Ve zaman nedir? Geçmiş (mazi) geçmiş olarak kalsın en iyisi. Ölüm tüm kişi adıklarını çözüp eritir. O, sen, ben karışır, karmaşır, ne bütün kalır ne parça. *“Ve yaşayan hiç kimse/ ‘ben ol!’ demiyor bir ölüye.”* (33) Zamanın sıfır noktası bu. Ölmek doğmak mı, kim bilebilir? Aralıkta (Arafta) ne dirisin ne ölü. Ne yokluk var ne de varlık. Hemşire eğiliyor Derviş’e, şimdi daha iyi olduğunu söylüyor, narkoz veriyor, dinmeli, düşünüy hak etmelisin. Narkozda düşlerine Fransız doktoru, babası, Faslı gençler, René Char, Heidegger, üç yoldaş, Maarri (11.yy. Abbasi şairi), ülkeler girer: *“Ülkeler gördüm beni kucaklayan/ günaydın diyen kollarıyla./ Ekmeğin kokusuna layık ol./ Layık ol kaldırım çiçeklerine./ Hâlâ yanıyor annenin tandırı/ ve sıcaktır selam ekmek gibi!”* (37) Şiirinin yeşil toprağında nehir şiirden daha küçük olmayan bir halkı yaratıyor ama yaşam kısa, yetmiyor sonu başlangıca iliştmeye ve düşü tamamlamaya. Çobanlar şairin sesini alıp götürdü bile ötelere ve *“zafer kazandılar unutkanlığa karşı”*. (39) Yine de *‘gizemleriyle ve serçe kuşuyla’* yaşamaya değer çünkü, ölümü öğrenmek için değil, sevmek için doğar insan. Sevmeyi sever, güzellikten güzele gider. Kimdir öyleyse şairin seçeneği: *“Yine benim./ Benim tek seçeneğim.”* (42) Sözcüklere ezgisini (dizem, tartım, ritim) veren bedendir: *“uzun bir gecede birlikteliğinden doğar iki farklı beden...”* (43) Ve ölüm insanları kendi biçimlerinden alan ayartıcı olmasın sakın, insan belki ölümle ışıdamayı öğreniyor. Ve uzam (mekân) ve yeryüzü: *“Hüsrana uğramışların bayramıdır/ yeryüzü [Ve onlardanız biz de]”* (44) Çünkü yalvaçlar dayattı savaşı, tersi olsaydı şair savaşı yüceltmez, övmezdi. Derviş sıkça şiirinin toprağının yeşil olduğunu anımsatır: *“bir zamandan diğer bir zamana.”* (47) Şiirinden ona *‘tıka basa tezatlarla dolu simge’* kalmıştır. Ve *‘sükûnet’* kalmıştır: *“Yetecek bize/ küçük buğday tanesi, bana ve düşman kardeşime.”* (49) Bir daha seslenir kendine: *“Kimsin sen, ey ben?/ Yolda iki kişiyiz, kıyamette tek.”* (51) (Ölüm) Saati daha gelmemiştir. *“Döndü mü zaman? (...) Hayat gelebilir apansız bir kafiyeye tutunan”*. (52) Hem av, hem avı avlayan oktur o. Daha *‘elveda’* demiyor ama yaşamında bir kez olduğu şey oldu: *“Bana benziyor etrafımdaki her şey/ ama ben hiçbir şeye benzemiyorum burada.”* (53) Ama yaşamak istiyor ve güvertede daha yapacak işleri vardır. Ölüm beklesin, o görüşmelerini bitirinceye dek *“yakınında çadırının/ hayatımdan geride kalmış olanlarla.”* (55) Varoluşçuların ayartısıyla işi var daha ve Tarafa bin el-Abd’ı okumayı bitirmedi henüz. Valizini hazırlayacak. Ey ölüm! *“Asil bir avcı olmak istemez misin/ Su içen ceylanı öldürmeyen kaynakta?”* (57) Ey ölüm! *“Hele şu sandalyeye otur!”* (58) Her şeyden daha güçlüsün. Şiiri denetlemeye zamanın var mı? Hayır, şiir seni ilgilendirmez. *“Sen insandaki balçıktan sorumlusun./ Filinden veya sözünden değil!”* (60) Her şeyi yendin belki (özdeği) ama *“Yenik düştün tüm sanatlara ey ölüm.”* (61) Mezopotamya’nın şarkıları söyleniyor bak! Dikilitaş orada, Firavun mezarları... Şu kabartma... Sonsuzluk senden büyük işte! Ve özleyen şair ve sınıksız tutan sonsuzluğu dişilin elinde: *“Yaratıldım./ sonra âşık oldum, sonra ayıldım/ ara sıra bana işaret eden/ mezarımın üzerindeki çimende”*. (62) Öyleyse ey ölüm, *“bir sürgün varsa*

o sensin. Yaşamıyorsun hayatını./ Senin hayatın benim ölümümünden ibaret.” (63) Seni seven bir çocuğun babası olmadın hiç. “Ve ben istiyorum, yaşamak istiyorum/ ve seni unutmak...” (66) Dön saltık yalnızlığına. Belki gök yere kavuşur, belki demir miğfer içinde yuva yapar güvercin. Ve hemşirenin sesi: Sayıklıyordun çok. “Çok sayıklıyordun/ ve bağırıyordun bana:/ Hiç kimseye dönmek istemiyorum/ Hiçbir memlekete dönmek istemiyorum/ Bu uzun yokluktan sonra../ Yalnızca dilime dönmek istiyorum/ bir kumrunun ötüşünün derinliklerinde”. (73) Şiirin toprağı yeşildir onun ve yüksek yine. Bir kez daha inançla söylüyor bunu Derviş. Yokoluştan var olmayı öğrenir ve tersini... “Kim olacağım ölümde/ kendimden sonra? Kimdim ölümde kendimden önce”. (75) Soruyor: Nereden gelir şairlik? Şair Mahmut Derviş yanıtını bilmediği bu soruyu cesaretle soruyor. Bilmediği şeyle doludur ve ağaçlar yukarı kaldırır onu. Varacağı bir yeri yoktur. “Tam olarak bilemedim kimim ben aramızda/ kimdir düşüm./ Düşüm benim./ Sanki kendim gibi değilim...” (77) Ok çıkagelir kuşkusuzluğu vurur caneviden. Umutsuz, uyaksız düşekaldığında Anat, ince dokundurmaların hanımefendisi, Altın yayın ecesi yetişir, çağırır şairi, memelerinden sütü sağsın diye: “Yok mu şair/ gecenin memelerimdeki sütünü ayartan?/ başlangıç benim/ bitiş benim/ haddimi aştı haddim/ ceylanlar koşuyor benden sonra kelimelerde/ yoktur benden öncesi... Benden sonrası yoktur!” (79) Ve şair orada, düş içerisinde, kuşuları büyük, bugünü yarını gibi yanında, notunu alır: “Ne zaman bir kuş sürtünse buluta yazarım ki:/ Kanatlarımı çözdü düş. Uçuyorum ben de./ Yaşayan her şey uçar. Ve ben benim, başka bir şey/ değil” (80) Ovadandır. Bağ şenliğinde şarabını içer. Bedeni anı ve yerle yüklüdür. “Yere sağlam bas atım. Farklı değiliz artık seninle rüzgârda../ Sen benim gençliğimsin, ben senin hayalin. Dik dur/ elif gibi. Şimşeği çak. Kazı yankının damarlarını/ şehvetin toynağıyla.” (83) Gilgameş’in dostu Enkidu’ya seslenir canhıraş. Yanıt yok. “Enkidu uyudu ve uyanmadı.” (87) “Artık yetmiyor hayalim/ Tamamlamaya yolculuğumu/ Güce ihtiyacım var gerçekçi olması için hayalimin./ Silahlarımı getir bana/ parlatayım onları gözyaşının tuzuyla./ Gözyaşını getir Enkidu, ağlasın diye/ içimizdeki ölü diriye. Ben neyim? Şu anda kim uyuyor Enkidu? Ben mi yoksa sen mi?” (87) Enkidu’yu kim yaşatacak o zaman? Şair mi? “Senin yerine taşıyacağım ömrünü”. (89) Yalvarır: “Enkidu acı bana, öldüğün yerden dön/ Belki buluruz cevabı; kimim ben tek başıma?” (90) Her şey boşsa, hayalleri bırak, carpe diem, bugünü yaşa. “Her şey geçici. Öyleyse yarından sakın/ şimdi yaşa hayatını seni seven bin kadında./ Bedenin için yaşa vehmin için değil.” (90) Soru orada hâlâ, daha büyümüş durmaktadır: Kimim ben? “Boş, boşlar boşu...Boş/ Yerin üzerindeki her şey bomboş”. (93) Orşelim (Küdüs) boştur boş, taht geçicidir. “Doğumun bir zamanı var/ Ölümün bir zamanı/ Sessizliğin zamanı var/ Konuşmanın zamanı/ Savaşın bir zamanı var/ Barışın bir zamanı/ Zamanın da bir zamanı var/ Ve hiçbir şey olduğu gibi kalmıyor/ Her nehri bir deniz içiyor/ Fakat deniz dolmuyor/ Ve hiçbir şey olduğu gibi kalmıyor/ Her canlı ölüme yürüyor/ Ama ölüm dolmuyor”.(96) Tahtı, tacı, çarmıhı yoktur onun ama **Güvercin Gerdanlığı** (İbn Hazm) vardır, kendine günaydın deme isteği ve mutlu çocukluğuna... Oysa mutlu bir çocukluğu da olmamıştır, uzaktan hurdayı ay yapmaktadır olsa olsa: “ ‘Beni tanıyor musun?’ dedim/ Yitirdiğim çocuk ağladı:/ ‘Ayrılmadık fakat asla kavuşmayacağız...’ ” (100) Kendinin bekçisidir, gardiyanıdır: “ ‘Ne zamandan beri gözetliyorsun beni/ ve hapsediyorsun bende kendini?’ dedim/ ‘İlk şarkını yazdığından beri’ ” (101) Kendinin tutsağı ve özlemi... Ve dışarıda herkes kendi zamanının içinde, kendi yaşamının çilesini sarıp durmakta... Ve şair ölürse yeterince geçmişi (mazi) olacak ama yarını olmayacak... “Bir kadın beni görmeyecek/ balkonunun altında.” (104) Ve en sonunda hançeresinden yükselen ses şu olacak yine: “/Şiiri öğret bana” (105) O İsa olmayacak ama güvercin gerdanlığını taşıyacak boynunda. Adını kimse alamayacak

ondan: “**M** Maşuk, mahzun, mecnun / **A** Akka’dan akan asude anlam/ **H** Hasbahçe, habip, hayret ve hasret/ **M** Maceracı, müzmin mülteci, murada müptela/ **U** Uğurlayan, uyku çiçeği, unutmayan, ulak/ **D** Delil, derviş, diyar, kâh dost kâh düşman deryanın dili” (109) Mahmud’dur o. Yolculuk nedenleriyle dopdoludur ve kendinin değildir: “Ben ise – bütün yolculuk sebepleriyle/ dopdolulu- Kendime ait değilim/ Kendime ait değilim/ Kendime ait değilim...” (111)



İkinci okumayla ayırımsadım önümde duran kitabın bir *kitap* olduğunu ve bir *kitap* olmadığını. Zamanını sırtlamış acılar hamalı şairin çığılığı mı bu kitap yalnızca, yoksa onun karşıladığı (temsil ettiği) şey üzerinden tüm zamanların geçmişten güne

tini, hayaleti mi çırpınıyor zamanın derin mi derin aynasında? Bir toplumun, bir ekinin düşü mü yoksa, tanıma gelmez bu ses, özeti mi? Zamanın aynasına bakıp da kendi tinini delik deşik eden kimdir? Mahmut Derviş mi, *Sam* mı? *Resim*deki ağacın dalında şakıyan Arap bülbülü mü o? Hangi zamanın, yerin (mekân) sesi, zaman hangi aralıktan dile yüklenmiş, dil şiire, şiir şaire, Mahmut Derviş'e?

Önce örneği Arap yazınında görülen bu yapıtlar yapıtını arkasındaki çığılıği yitirmeden Türkçeye kazandıran Mehmet Hakkı Suçin'i yürekten kutlamam gerek bir kez daha. Ben bir ekine, bir şaire, bir şiire girmek gibi bir savı hiç taşımadan şiirin üzerimdeki fiziksel etkisini dile getirmeye, Mahmut Derviş'i bambaşka bir yerden (uzaktan) yankılamaya çalışacağım. (Üstelik şimdiden gereksiz bir girişime soyunmuş olarak...)

Filistin'in bu yitik çocuğu 67 yıllık ömründe belli ki Arapçanın tüm kaynaklarını imbikledi, damıttı. Sanırım sesler üzerinde çalıştı, sesin akışı, binişmesi, kakışması, çözülp toplanması, ayrışması, kanonik, tek ve çok ses(lilik) ve çatışmaları (kakafoni) onun ele aldığı ana izlek olmalı. Elbette Derviş bulmuş değil bunu, bağlı olduğu ekinin sözel kaynaklarla olan bağıını diri tutması, çölün (su gibi) yazı tutmazlığıyla ilgisi olmalı. Fırtına bora çölü taşır, kaldırır başka yere koyar. Çöl yine çöldür ama aynı çöl asla değil. Vahası, düşü, kovuğu, d(e/i)risi değişmiştir. Bizim gibi çöl yoksulu gözler baktığında sayısız kumu(lu)n sonsuz yinelenmesinden başka şey görmeyecek, çölün gözünü atlayacaktır. (Belki Tosuner, belki Kurosava, Bowles ya da Saint-Exupery atlamaz-dı.) Ten tene, çöl çöle benzemez. Ten ve altını dolduran tin; anlar, anlatılar, öyküler biriktirmiş, duyguları karkaslamış, yapılar yükseltmiş indirmiştir. İnsan ve toplum dalgaları içinden kökenler, nedenler, umut ve beklentiler bir bir görünüp yitmiştir arkadan. Aşk ve ölüm inmedikçe (düşmedikçe) şarkı kesilmeyecek, susmayacak, sürecektir.

Bir tek şiir vardır: *Nehir*. Nehir diyor Mahmud Derviş şiire. Ya da şarkısına... Öyle bir yere yanaşıyor, demirliyor ki şiir okurluğum, orada şiirin gerekçesi belirir gibi oluyor. Şiir öznenin nesneden kopmasının iflah olmaz acısıyla, tükenmez bu kopuşla, kopuşun acısıyla ilgili değilse neyle ilgilidir? Özne kalımlı değil ölümlüdür, çünkü ölen aslında bilinçtir. Öznenin varlıktan sıyrılışı, yükselişi denli (ki yaşamak diyelim buna) ona dönüşü de bilincin yarası, sürekli kanayan yanıdır. (Ama bilinç pelerini yüzüne çeker, algısını örter, görmedim ben çünkü görmeyi istemedim, duymadım dokunmadım çünkü...der çoğun. Bkz. *Heidegger, Sartre*.) İnsan-öznenin en büyük yüzleşmesi, hesaplaşması ne zaman gerçekleşir? Mahmut Derviş'in şarkısını ayaklandıran, sesini ürpertici kılan kaçınılmaz buluşma anı, ölümün kendini gösterdiği, anımsattığı, senin için buradayım dediği o anda... Türkçe karşılığını bulamadığım bir sözcükle, '*skandal*' anı. Her şeyin, tüm bir yaşamın bağırsaklarıyla da ortalığa saçıldığı için dışarılandığı ve titreştiği, yaşamın dibinin fır fır usun bütün gerekçelerini yıkıma uğrattığı o an. Yerinden oynamışlığın, çağırmanın ve çağırıldığını tutamamanın, elinden kaçırmanın kederli, hüznü dolu anı.... *Skandal* iç(eri)yi çözer (deşifre). Belleği hiç ummadığı bir geçmişle yükler. Ben kendi ben olmayanı önünde diz çöker. Her şey gelir kazanılır ve daha o anda her şey yiter gider. *Boştur, bomboştur skandalın* sözü.

Bitmeyen bir sesin kesintisiz akışı (Ümmü Gülsüm) duvarı freskler (*Mural, Cidâriyye*) epik bir yüzey (öykülerle, yaşamlarla, tarihlerle, mitlerle işlenmiş) açılır önümüzde ve ikizi yüzey açılanı siler bir yandan. Bilinç uçurumun (bıçağın) sırtında gider ve gelir. Ve gelişine de gidişine de sorar: Neden kalayım ve neden gideyim ki? Neden Araf'tayım ben?

Bunun yanıtı '*Neşideler Neşidesi*'dir. Nedeni yitmiş gitmiş o şarkı, *skandalın* eşsiz gülüdür. Şarkı yükseliyor, kat kat açılıyor, yaşam bitmedikçe bitecek gibi

görünmüyor bu gül. Çünkü zamanın birinde bir yerde birinin aldığı soluğu zamanın burasında başka yerde öteki veriyor. *Güvercinin gerdanlığı* bin ışık bin renk içre balkıyor. Ses sese ilişiyor, aşk aşka ve ölüm ölüme. Aşkın kapısı ölüme açılıyor (Bkz. Faulkner) ve ölümünki dirilişe, doğuma, kelebeğe. Şarkı ancak aşkadır (Arap ekini bu izleği belleğinden asla silmedi.) ve ancak ölümdendir, ölümden kurtarılan, berileştirilen şeyden. İp koptu kopacak, gül düştü düşecekken eşiğin bilinci sayıklamanın, en güzelle en kötünün bir arada ağıtına dönüşür. Ağıt evet, türün kendine yakısı, hak edilmemiş, yanlış doldurulmuş koca türel yaşamın yokoluşa galaktik başdöndürücü koşusu için. İç içe tüm evrenler kendi hiçliğine yol almak için döner ve şarkı ve şiir de birlikte döner.

Derviş'in 59 yaşında gördüğü şey budur ve talihinin önüne koyduğu ve hemen arkasından ondan koparıp aldığı şey... O aydı (aymış olmalı), onun andalığı (epifanisi) **Mural** dı, duvara serildi boydan boya, serildikçe duvar uzandı açıldı önünde. O gitmek nedir (her şeyi arkada bırakıp) ve gelmek nedir (özlemle, hadi Arapçası hasretle) bildi. O kendini kıldı ve sildi. Kaplan, kral, yalvaç olmayı yadsıdı, *güvercinin gerdanlığına* daldı, bakakaldı. Balkımalı o kakma, o su, o ses ve onun dönen dönen ve yine durma dönen gösterisindeki bilge yalınlıktan çekip aldı sözcükleri, şiir düşürdü, lokma döktü, ağızını açtı ve şiir ağızından kuşlandı, kuş oldu çıktı dünyayı haritalamaya. Şiirle beraber, halkı, geçmişi, sevdikleri, yalnızlıkları, kargışları, bağışları da...

Ötesi yok. Mahmut Derviş 67 yaşında, 2008 yılında ayrıldı dünyadan.

Ona ağıt yakabilecek birini biliyorum: William Shakespeare.

Uzaktan geliyor sesi. Duyuyorum. Gözlerim yaşıyor.